

בטחון שבועי

אור חדש על מתיקות דרך "ויגבה לבו בדרכי השם" במשנת נובהרדוק.

מהגה"צ רבי יהודה מאנדל שליט"א מעינת"ת לייקווד יצ"ו

נודה מאוד לכל מי שיכול
לסייע בכיסוי הוצאות
ההדפסה. אפשר לע"ג וכו'
בטל' 0583223498
כמו"כ אם ברצונך להפיץ את
הגליון (אפשר באופן מוגדל)
Bitachon Weekly וכן את
בביהכ"נ שלך או באיזורך,
נא להתקשר 0504154557

לע"ג מרת חוה בת ר' פינחס ע"ה ולזכות ר' מ.ב.א. שיחי'

שמות – שובבי"ם שנה ב' גליון 5

גודל כח התפילה.

ויאמר ד' ראה ראיתי וכו' ואת עעקתם שמעתי. (ג' ז')

כ' הח"ח (קונטרס ליקוטי אמרים פרק י' – נדפס בסוף ספר זכור למרים) וז"ל "אחי ורעי תלאות רבות וצרות ומצוקות עוברות עלינו וכו' עלינו לשפוך שיחה תחינה ובקשה לפני הבורא ית"ש שהוא מלא ברחמים כו' בודאי ישמע לקול שועתינו... וכדאי במד"ר פ' תצוה עה"פ קחו עמכם דברים, דברים אני מבקש [וזהו תורה, אמרו ישראל – אין אנו יודעים] אמר להם הקב"ה בכו והתפללו לפני, וכי אבותיכם לא בתפילה פדיתי אותם שנאמר ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו. וכו'.

איך ללמוד פרשת שמות

השבוע זה הזמן להאמין באמת בניסים!

אם אחרי לימוד פרשת השבוע אינך מרגיש חיזוק בבטחון, אז נשאר לך הפרשה לימוד מהנה בלי שום מוסר למעשה – שזוהי המטרה העיקרית של פרשה יקרה זו! אנחנו צריכים להרבות בתפילה שנזכה לזה. הפסוק אומר אנוכי ד' א' המעלך מארץ מצרים – הרחב פיך ואמלאהו, והפירוש – מיצי"מ צריך ללמוד תפילה ובטחון. [ושגם ע"ז צריך תפילה]. ושנלמד לבקש כל דבר, כי אין לד' מעצור מהושיע! והשי"ת ממשיך להשגיח עלינו כמו ביצי"מ.

אהיה אשר אהיה שלחני אליכם.

בספר תולדות מנחם (תולדות הצדיק רבי נחומק'ה מהוראדנא זצ"ל בעמוד ס"א) הובא מרבי נחום בשם הרמב"ם, שהפירוש הפשוט על השם הקדוש הזה הוא: שהקב"ה אמר למשה עבדו, אהיה לכל איש – כאשר אהיה חקוק בלבנו, אם האיש מאמין בי באמת ובתמים, כי הטבע הוא בידי ואוכל לעשות נסים ונפלאות למעלה מדרך הטבע, אעשה עמו נסים ונפלאות ולא אעזבהו ליד המקרה, ובעת צרה אענהו. אך האיש אשר לא יתן אמון ובטחה בי ולא יאמין כו' רק יחשוב בלבו שהכל נעשה רק דרך טבע ומקרה, אעזבהו ג"כ ליד המקרה והטבע, ואז יקרא ולא אענה ח"ו. ואני – אמר הצדיק – הנני מאמין גדול בהשי"ת ובהמון נסים ונפלאות אשר עשה עמדי מעודי עד היום הזה וכו'. ע"ש המעשה שתיכף הזמין לו הקב"ה את המעות שהיה צריך להחזיר על חוב שלקח בשביל פדיון שבויים!

היוצא מדברינו שכל הצרות שאין אנו נצולים מהם, הוא מפני שאין אנו צועקים וכו'. ולא יסתפק האדם בשמו"ע ג"פ ביום, אלא כמה פעמים ביום צריך לשפוך תפילות ובקשות כשהוא בביתו לבד מעומקא דליבא, ויעשה חשבון על מצבו וגודל עניותו וטרדותיו הרבות וכו' ואז ישפוך לבבו כמים לפני השי"ת, והתפילה תהיה אז בכונה עמוקה ובלב נשבר ובודאי לא תשוב ריקם. ואז בעת שנפשו מרה לו על מצבו, יזכור גם את הצער הגדול של השי"ת כביכול שבכל צרתם לו צר, ויבקש רחמים על גלות השכינה שתשוב להיכלה ולמקומה" עכ"ד הנפלאים.

המטה של משה – והנחש

למה משה היה צריך מטה? המטה עומד זקוף ומשמעותו בטחון. ברבינו יונה (סופ"ק דברכות) כ' כשאומרים את השם בשמונה עשרה, צריך לזקוף, משום שזה מראה בטחון (לאחר שהראה את הפחד והיראה לפני השם- בכריעה). משה רבינו החזיק במטהו את מדת הבטחון! [גם השבטים נקראו שבט ומטה- שניהם לשון מקל].

הנחש הקדמוני נתן עיניו במה שאינו ראוי לו – מה שביקש לא נתנו לו, ומה שבידו ניטל ממנו (סוטה ט' ע"א) הנחש היה ההיפך מבטחון – במקום להיות שמח בחלקו מחפש מה שאינו שלו (חוה) ולכן נענש שנקצצו רגליו, ובמקום לעמוד זקוף – כראוי למי

שבוטח בד', על גחוניו ילך – אין לו כח לעמוד – שזה מגיע מהזקוף כפופים. וכן פרעה כשמחזיק בעם השם – שאינם שלו, ועוד מדבר בגאווה – מי ד' אשר אשמע בקולו, מתנהג כמו הנחש שגם דיבר לשה"ר על השי"ת ותאב את שאינו שלו.

בעל בטחון שמח בחלקו ואינו מחפש כלל מה שאינו שלו. הוא אוהב את הטבע שלו, את המשפחה שלו, והחברים, את ביתו ואת רכושו, וגם את מזלו!

מי שמציץ לעומת המזל של השני ומתחיל לקנאות, הוא מסתכן להדמות לפרעה, ולאבד כל מה שיש לו כמו הנחש. הזקיפה – משמעותו בטחון, משום שהראש לכוון השמים – הוא יודע שכל מה שיש לו וכל הצלחתו תלוי באבינו שבשמים. וזהו המצב הטבעי שהקב"ה נתן לצלם אלקים – לעומת הבהמות – להיות עם ראש למעלה, בטוח וזקוף.

מקל משמש גם כמשענת, שזהו ג"כ חלק מבטחון. "משען ומבטח לצדיקים", בעיקבתא דמשיחא, אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים. מי שבוטח יש לו על מי להשען!

ולכן כל האותות והמכות נעשו במטה – להראות שהשם הוא אדון הכל, ושכח הבטחון יכול להביא כל הנסים בעולם!

כח האחוה

אלכה נא ואשובה אל אחי אשר במצרים

השעבוד במצרים היה כתוצאה מכך שיוסף דיבר לשה"ר על אחיו, וגם הם לא התנהגו אתו באחוה. (עי' כלי יקר ד'-ה') הגאולה היתה צריכה לבוא ע"י משה רבינו שידע להתנהג באחוה. ויצא אל אחיו וירא בסבלותם, וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו.

גם עם אהרן הכהן התנהג משה באחוה מיוחדת. עי' רש"י פ' בא, על הפסוק דברו אל כל עת בני ישראל – וכי אהרן מדבר, אלא חולקין כבוד זל"ז "למדיני", והדבר יוצא מבין שניהם כאילו שניהם מדברים. עכ"ל.

אברהם אבינו הצליח במלחמה עם ארבעת המלכים החזקים, משום שהרגיש אחוה ללוט, וכמו שאמר לו לפני כן, כי אנשים אחים אנחנו (אף שכשלוט כבר לא היה ראוי כ"כ והיה צריך להפרד ממנו), וישמע אברם כי נשבה אחיו, וגם את לוט אחיו ורכושו השיב.

שמעון ולוי היה להם כח להחריב את שכם מכה האחוה – ויקחו שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו וכו'.

אצל יעקב אבינו ג"כ מצאנו הרבה פעמים את כח האחוה. כשפגש את הרועים הזרים לו בחרן מיד אמר להם אחי מאין אתם. בסוף פרשת ויצא קרא יעקב לבניו – אחיו. ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים. (ע"ש ברש"י). ובהמשך קרא אף לחברי לבן – שהם באו לעזור ללבן להרוג את כל משפחתו! וקראם אחיו – ויקרא לאחיו לאכול לחם וכדפרש"י: שם. "לאוהביו שעם לבן".

רק מי שבוטח בהשם ויודע שאין מי שיכול להזיק או להפריע לו, ואף לא לקחת לו כבוד, הוא מסוגל להרגיש שכולם אחים שלו! [וכמו ששמעתי מהרב אביגדור מילר זצ"ל

(מגדולי המשפיעים באמריקה) – כל אחד צריך לחשוב "אני געוואלדיג (נפלא), והשני ג"כ געוואלדיג" ובכח הזה של אחוה, משה רבינו גם הוציא אותנו ממצרים. וכמש"נ אל אחי אשר במצרים.

כשמשא רבינו אמר על עם ישראל לשה"ר, נהפך המטה שלו לנחש – לרמז לו שע"י לשה"ר מאבד כח האחוה, וכמו הנחש הקדמוני. [ואף שהנחש דיבר נגד הקב"ה, אבל כל אדם הוא ג"כ צלם אלקים].

ולכן צריך הרבה להתחנן לפני השי"ת שיתן לנו לב טהור ולב רגיש לאחרים לדאוג להם באהבה ואחוה, וראיתי כמה אנשים שבתחילה לא היה להם לב רגיש, וע"י התפילה ללב טהור וחדש זכו לשינויים ניסיים!

תרגישי גדול ותוכל להשפיע

ויגדל משה ויצא אל אחיו. וע"ש ברש"י שהכוונה שעלה לגדולה שפרעה מינהו על ביתו.

ומשמע שזהו הקדמה לויצא אל אחיו שפרש"י שנתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם.

וזהו לימוד בשבילינו כמה שיותר נדע את ערכינו יהיה לנו את הכוחות והכלים לעזור ולהשפיע אל אחרים.

סגולה לשפר את מצבך

לפעמים זה גם להיפך – עד כמה שתהיה אחראי על אחינו בני ישראל ולדאוג לכ"כ הרבה יהודים שאינם יודעים מהו שבת וכו', אם במעשה, ואם גם בתפילה לבקש מהשי"ת לפתוח לבבם בתשובה ולהביא את הגאולה. הרגשת האחריות בכזה לגדל את נפשך בעיניך. נזכור שהשי"ת אוהב את אלה שאכפת להם על בניו. וע"י שתראה גדלות באחריותך על עמ"י, כבר ישתנה כל מצבך לרוממות והצלחה!

אם לא מתייאשים כשהכל נראה אבוד – אז מביאים את הישועה.

ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו. ובמשנה בסוטה (ט): תנן שבשכר זה זכתה שכלל ישראל המתנינו לה כשנצטרעה. והקשה רבינו גרשון ליבמן זצ"ל (עי' ספר דגל המוסר – ירושלים תשס"ד) איזה גדלות יש בזה לראות מה יהיה עם אחיה הקטן, שנמצא בתיבה בתוך היאור? הרי כל אחד היה עושה כך? ותירץ, דמבואר בחז"ל שאפילו עמרם שהיה גדול הדור היה מיואש במצב הזה וטפחה על ראשה ואמר לה "היכן נבואותיך" (שאמרה עתידה אמי שתוליד בן שיושיע את ישראל) (עי' סוטה י"ג ע"א).

ורק בכח בטחונה החזק של מרים שלא נתייאשה מהישועה, והלכה רק לראות "מה יעשה לו". כלומר שרצתה לראות באיזה אופן הוא ינצל, זה הביא הישועה - שבת פרעה בעצמה הגיעה לשמור עליו. ובזכות בטחונה זה, זכו ישראל להגאל בסוף ע"י משה.

מרים זכתה שחזקיהו המלך שיצא מחלציה, ג"כ לא נתייאש כשהנביא אמר לו צו לביתך כי מת אתה, והוא אמר – אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים - והתחזק בתפילה וזכה לעוד 15 שנים!

מרים בעצמה נקראה בתחילה עזובה, והיתה חולה עד כדי שלא רצו להתחתן איתה, (עי' סוטה י"ב ע"א) ויתכן, שכמו שהיא לא נתייאשה מאחיה משה, כך גם השי"ת כביכול לא "נתייאש" ממנה, ולבסוף זכתה לשידוך הטוב ביותר, וכלב בן יפונה. נשאה והביא לה רפואות ומזונות עד שהבריאה וחזרה להיות כנערה. (כמבואר שם בגמ' ורש"י).

אפילו במצבים קשים אסור להתייאש

בספורנו פ' וארא על הפסוק והבאתי אתכם אל הארץ, כ' דכיון שלא בטחו בישועת השם, וכמש"נ ולא שמעו אל משה מקוצר רוח, לכן לא נתקיים בהם והבאתי אתכם, ורק בניהם זכו להכנס לא"י. וצ"ב איך נתבעים במצב של עבודת פרך בעינויי מצרים לבטוח בגאולה.

אבל התשובה שבחז"ל רואים שגם בתוך הצרות היו הרבה ניסים וחסדים, כגון ששה בכרס אחד, ותחת התפוח הביאו המלאכים דבש וחלב לתינוקות וכו'. ולכן היתה התביעה שהיו צריכים להתרכז דוקא על החסדים והטובות, ואם היו עושים כך, היה בכוחם להתחזק גם בבטחון בגאולה.

וזה נכון לכולנו. השי"ת מנסה אותנו ע"י שנותן לנו דברים קשים לנסינות, אבל תמיד יש דברים טובים ג"כ, וכמה שנתאמץ לחשוב תמיד על הטוב נתעלה במדת הבטחון!

שובבי"ם – ותקח צפורה ער.

צפורה הצילה את חייו של משה. בפ' בהעלתך היא נקראת 'כושית', ובספרי שם שכשם שהכושי משונה בעורו, כך צפורה משונה בנויה יותר מכל הנשים, ועוד שם, - משונה במצוות ומשונה במעשים ע"ש. למה התורה בחרה בצבע שחור לומר שהיא מיוחדת. הרי שחור מרמז על שפלות ורע, ובמיוחד כיון שמצאנו שחם נענש להיות בצבע הזה.

בגמ' סנהדרין (ע"ד) מבואר שהיהודים הלכו בנעליים עם שרוכים (shoe laces) שחורים – לא כהגויים שהלכו עם אדומים. ופ"י המהרי"ק ששחור הוא צבע של צניעות (הובא בש"ך יו"ד קנ"ז ס"ק ה'). וע"ע גמ' קידושין מ' ע"א מבואר שמי שחטא ילבש שחורים ע"ש. ופ"י רש"י שם ששחור מביא הכנעה. ובבעה"ט בסוף בהעלותך שכ' שכושית בגמטריא יפת מראה. ובאמת אין לך יפה מן הצניעות וההכנעה. ונשים לב שרוב רובם של החרדים לדבר ד' היום לובשים שחור – הכנעה וצניעות – יופי אמיתי!

והנה מצורע מקבל נגעים לבנים, ולבן הוא הרי סימן לטהרה (אם יהיו חטאיכם וכו' כשלג ילבינו) וא"כ למה בצבע הזה. ונראה משום שכשאוטרים לאדם כמה חטא, זה לא מביא כ"כ הרבה תועלת כמו כשאוטרים לו שהוא באמת שייך ללבן ויכול לטהר. וכן בעניינינו נראה שמה שהקב"ה ענש את חם בצבע שחור, זה לא רק עונש, אלא מונח בזה רמז שיש בהם שורש הצניעות וההכנעה כמשנ"ת. ובאמת המצרים ידועים בשביל פריצות וגאווה. (הם נקראים רהבים – לשון גאווה). וכיון שיש להם נטייה לשני דברים אלו, הקב"ה נתן להם צבע שחור למזכרת בשבילם להתחזק. ואם המצרים היו מבינים את היופי של שחור, היו מתעלים יותר מאחרים דוקא בשני תחומים אלו, והם נפלו בשני המקומות שהיו צריכים לגדול.

כשיוסף עמד בנסיון עם אשת פוטיפר, נראתה לו דמות דויקנו של אביו ואמר לו "יוסף עתידין אחיך, שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם. רצונך שימחה שמך מביניהם וכו'. (סוטה לו:) והנה האבן של יוסף היה שוהם, וברבינו בחיי (במדבר ב' ב') מבואר שהוא אבן שחור מאוד. ובפרשת בראשית מבואר: שם הבדולח ואבן

השהם והוא ע"י פישון שפרש"י שהוא נחל מצרים. נמצא שכה השחרות והתגברות על התאוה והגאווה, ניתנה ליוסף, וגם שורשה במצרים, כדי שגם הם יתגברו, אבל הם לא זכו. גם הכה"ג ביוה"כ לובש פילוסין ממצרים. בגד הוא ענין של כבוד וצניעות, ודוקא במצרים משיגים בגדים משובחים – להתגבר על נסיונות בצניעות!

האנשים היותר גדולים - הם אלה שיש להם טבע קשה ומתגברים עליו. הגדלות של יוסף הוא זה שכמעט נכשל ונתגבר, ולכן הוא קיבל את אבן השהם, לעצמו, וגם על האפוד היו שתי אבני שהם שבו היו כתובים כל השבטים – יוסף מזכה את כל השבטים! יוסף זכה לכך ע"י שהיה בסביבה כל כך פרוצה כמו מצרים והוא התגבר מעל הטבע! ובוזה זכה לאבן השחור – סמל של ענוה וצניעות!
כשאדם יש לו יצה"ר מסוג ה"מצרי" והוא כסדר מתגבר כנגדו (ע"י שהוא מתדבק בדברי תורה וחכמתה כמו שכ' הרמב"ם סוף הלכות איסורי ביאה) הוא צריך לדעת שזהו הקודש הקדשים של החיים שלו! הצד ה"שחור" שלו (שהוא מקוה שלא ידעו מזה!), זהו הידיד הגדול שלו ועוזר לו לגדול יותר מכל דבר אחר. כל טיפה של עלייה מתוך נסיון, שוה כל הון שבעולם! (כמובן, אין לנו לחפש נסיונות ח"ו).

המוסר בנובהרדוק [ובסלבודקא]

ויאמר ד' אלי אל תאמר נער אנכי (הפטרה שמות)

* המוסר הנצרך ביותר זה לשנן לעצמו כל היום תמיד – "אני גדול". (ע"פ רבי ירוחם ליבוביץ ממיר זצ"ל)
* המשגיח ר' נתן וואכטפויגל זצ"ל היה חוזר כסדר על הפסוק הנ"ל בירמיה. ירמיה אומר לא ידעתי דבר כי נער אנכי, והשם מוכיח אותו ואומר לו אל תאמר נער אנכי.

גם משה רבינו - האדם הגדול ביותר בעולם, אומר להשי"ת שוב ושוב בפרשתינו שאינו ראוי להיות הגואל, למרות העידוד והשכנוע של השי"ת, ובירמיהו הנביא – ג"כ אותו ענין!

* היצה"ר הגדול ביותר הוא "ענוה פסולה", שזה מקלקל ומאבד כ"כ הרבה גדולי ישראל! א"א ללמוד מספיק מוסר על גדלות האדם. יש לך המון ראיות ומחשבות על עצמך להוריד את מעמדך בעיניך, אתה זוכר את כל חטאיך וחסרונותיך – מומחה בהשפלת עצמך!

* **בנובהרדוק אמרו שהכל תלוי במחשבות שלך!** בלי הסבא מסלבודקא שכסדר כסדר גידל וטיפח את תלמידיו ולימדם את רום ערכם, לא היה לנו את "הגדולים" הכי גדולים בדור האחרון.

* החלק הכי טוב בחובות הלבבות הוא ההקדמה, שכותב שלא רצה לכתוב את ספרו כי יודע שלא יוכל לכתוב כמו שצריך! ולבסוף המלאך המגיד צוה את הב"י שלא יעבור לו יום בלי חובות הלבבות!

* העצה היחידה היא לשנן ולהחזיר לעצמו כסדר כמה הוא גדול ולשקר לעצמו בתחילה עד שבאמת יאמין ויראה מעלותיו! ולקפוץ לתוך עבודת הכלל בלי לפחד. ואז יהיה יותר משה רבינו וירמיהו הנביא וחובות הלבבות בעולם!

* יש 11 פסוקים שהקב"ה משכנע בהם את משה רבינו לגאול את ישראל. אנחנו לא יכולים להבין את אפס קצהו של משרע"ה. אבל עכ"פ נוכל ללמוד מכאן כמה קשה טבע האדם כשאינו בטוח בכוחותיו, שאז האדם תמיד בפחדים, ובטוח שלא יצליח.

* **אני מכיר המון אנשים שיש להם כלים וכוחות הרבה יותר ממה שהעולם אי פעם יראה מהם!**

* החובות הלבבות מתחיל את שער הבטחון עם המון פסוקים על אותו ענין של אל תירא ואל תחת וכו'. – אל תפחד – תבטח בהשם! אנחנו יכולים ללמוד מזה כמה עבודה צריך בשביל להחזיר ללבינו גדלות האדם ובטחון באמת. ליצה"ר יש לו מליון סיבות להוריד מגדולתך האמיתית, אז אל תתמקד על השלילי, אל תאמר נער אנכי!! אלא "על כל אשר אשלחך תלך ואת כל אשר אצוך תדבר" (הפטרה).

שמעו ותחי נפשכם! לשיעורי הרב - בקו השגחה פרטית בטלפון 02-3011300 ובקו ישיר 02-3011906

או בקול הלשון בטל' 03-9290709 - 03-4-1-93 לאנגלית 112, לאידיש 3-1, לעברית 4

להארות והערות והשתתפות בהפצה: 0504154557 להפצה בירושלים: 0583223498 לקבל במייל: A7171474@GMAIL.COM

FOR BITACHON WEEKLY IN ENGLISH – thenewbitachonweekly@gmail.com